

VISIE TAALONTWIKKELING

In dit ontwikkelveld ligt het accent op het **stimuleren van de taalontwikkeling** door het creëren van **betekenisvolle situaties**.

Een goede beheersing van het Nederlands is zeer belangrijk en krijgt een zichtbare plaats.

Ook de doelen voor het formele onderwijs **Frans** zijn duidelijk terug te vinden.

In de huidige samenleving zijn steeds meer talen te horen en is **meertaligheid** een meerwaarde.

Daarom krijgen ook andere talen een plaats in dit ontwikkelveld.

De ontwikkelvelden van het ZILL

De persoonsgebonden en cultuurgebonden ontwikkeling worden voorgesteld als een bol met een kern (persoonsgebonden) en een buitenschil (cultuurgebonden).

Persoonsgebonden ontwikkeling

	Socio-emotionele ontwikkeling
	Ontwikkeling van een innerlijk kompas
	Ontwikkeling van initiatief en verantwoordelijkheid
	Motorische en zintuiglijke ontwikkeling

Cultuurgebonden ontwikkeling

	Ontwikkeling van oriëntatie op de wereld
	Mediakundige ontwikkeling
	Muzische ontwikkeling
	Taalontwikkeling
	Ontwikkeling van wiskundig denken
	Levensbeschouwelijke ontwikkeling vanuit RKG

De ontwikkeling van al deze talen staat niet los van elkaar:

Kinderen zetten hun kennis en vaardigheden van de ene taal in bij het ontdekken van de andere taal.

Het **nut inzien van taal, zich met plezier inzetten** om een beter taalgebruiker te worden, **positief omgaan met meertaligheid** en **openstaan voor talige diversiteit** zijn **attitudes** die een belangrijke rol spelen bij de taalontwikkeling.

Daarom zijn die attitudes opgenomen in een apart ontwikkelthema, namelijk **'talige grondhouding'**.

Voor Nederlands en Frans staan de doelen voor **luisteren, spreken** en **gesprekken voeren** in het ontwikkelthema **'mondelijke taalvaardigheid'**.

De doelen die te maken hebben met **lezen en schrijven** staan bij het ontwikkelthema **'schriftelijke taalvaardigheid'**.

Hoewel mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid in afzonderlijke thema's worden beschreven, zullen ze vaak samen voorkomen in **betekenisvolle situaties (link met mediakundige ontwikkeling: mediageletterdheid)**.

In het ontwikkelthema '**taalbeschouwing Nederlands**' staan doelen met het **reflecteren op taalgebruik** en op **aspecten van het taalsysteem**.

De inzichten die leerlingen verwerven, passen ze toe bij het inzetten van mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid.

De leerlingen kunnen deze inzichten ook inzetten bij het leren van een vreemde taal zoals **Frans**.

In dit ontwikkelveld vind je bij **vijf generieke doelen** ook alternatieve leerlijnen voor **anderstalige nieuwkomers**.

Die leerlijnen kun je inzetten voor anderstalige leerlingen die instromen in het basisonderwijs en waarvoor de gewone leerlijnen onvoldoende ondersteuning of tussenstappen bieden.

Omdat anderstalige nieuwkomers instromen op verschillende leeftijden gebruiken we in deze leerlijnen geen referentieperiodes maar spreken we over ontdekkers, stille praters, starters, bouwers en taaldenkers.

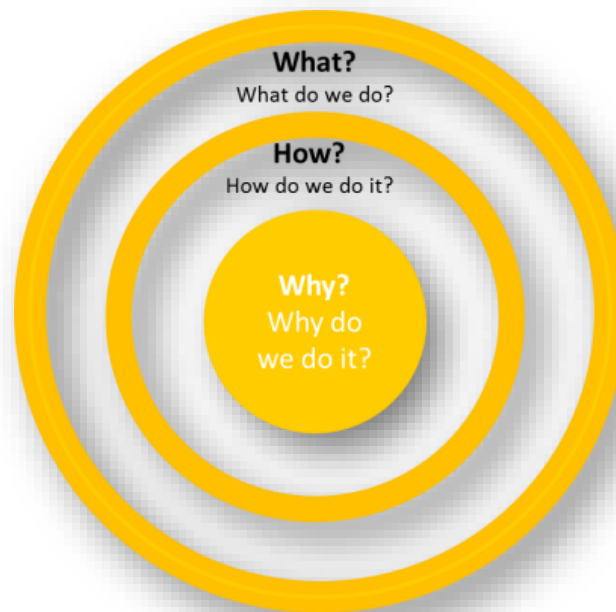
Leerlingen doorlopen de talige ontwikkeling doorheen deze periodes op een zeer individuele wijze en op eigen tempo.

Natuurlijk stap je over naar de gewone leerlijnen zodra het kan én streef je ook naar het einddoel van de gewone leerlijnen.

Meer informatie over het gebruik van de alternatieve leerlijnen en over de terminologie vind je in de brochure **ZILL met AN**.

'Hoe?' en 'waarom?' zijn belangrijke vragen.
We nodigen leerlingen uit tot **reflectie** en steeds opnieuw verder denken.

Samengevat: de visie op goed talenonderwijs (Waarom? Hoe? Wat?)

Waarom?

Leeruitkomst!

'Ik verken talige diversiteit om mij heen. Ik zet mijn talige vaardigheden steeds efficiënter in om betekenisvolle situaties met taal aan te pakken.

Hoe?

Zill als kader in het algemeen, initiatief en verantwoordelijkheid in het bijzonder talengericht onderwijs

Wat?

Uitdagend 21ste eeuws talencurriculum voor iederéén!

Aandacht voor **ATTITUDES** door in te zetten op **Persoonsgebonden ontwikkeling**:

- **Relationele vaardigheden** : leren samenwerken
<https://zill-selector.katholiekonderwijs.vlaanderen/#/SE/rv>
- **Ondernemingszin** : Expliciete uitleg durven vragen
<https://zill-selector.katholiekonderwijs.vlaanderen/#/IV/oz>
- **Onderzoekscompetentie** : De betekenis van woorden opzoeken via verschillende media zoals een woordenboek of een computer.
<https://zill-selector.katholiekonderwijs.vlaanderen/#/IV/oc>
(link met mediakundige ontwikkeling: mediavaardigheid).

Onze leerkrachten moeten goed op de hoogte gebracht worden van het **woordenschatniveau** van hun leerlingen.

Dit doen we reeds van in de kleuterklas door een **TOETER-test** en eventueel een **KWIK-test** af te nemen maar ook door **observaties**.

In lagere school baseren we ons op o.a. de **KOALA, LVS en AVI**.

Buiten deze genormeerde testen spelen ook observaties een belangrijke rol.

- zie AVI-werking
- zie LVS-werking
- zie OUTPUT (KOALA)

WAAROM?

Waarom doen we wat we doen?

Leeruitkomst

Ik verken talen en talige diversiteit om me heen.

Ik zet mijn talige vaardigheden steeds efficiënter in om betekenisvolle situaties met taal aan te pakken.

Talige grondhouding

Ik sta open voor talen en talige diversiteit. Ik durf en wil me zo goed mogelijk (meer)talig uitdrukken.

Mondelinge taalvaardigheid Nederlands

Ik begrijp en breng een mondelinge boodschap over in betekenisvolle situaties.

Mondelinge taalvaardigheid Frans

Ik begrijp en breng een mondelinge boodschap in het Frans over in betekenisvolle situaties.

Schriftelijke taalvaardigheid Nederlands

Ik begrijp en breng een schriftelijke boodschap over in betekenisvolle situaties.

Schriftelijke taalvaardigheid Frans

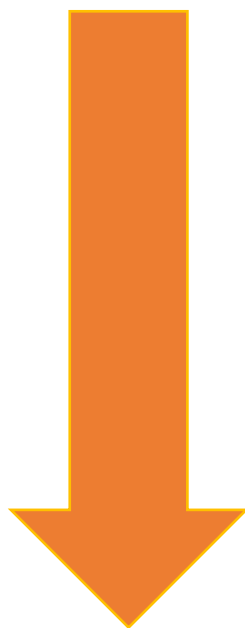
Ik begrijp een schriftelijke boodschap in het Frans. Ik breng ze met hulpmiddelen over in betekenisvolle situaties.

Taalbeschouwing Nederlands

Ik denk in of vanuit een betekenisvolle situatie na over taal, over mijn taalgebruik en dat van anderen. Ik pas de inzichten toe in mijn talig handelen.

<https://www.klasse.be/179191/geen-10-voor-taal-meer-in-basisonderwijs-hoe-komt-dat-nu-echt/>

1. Talige grondhouding

Ik sta open voor talen en talige diversiteit.
Ik durf en wil me zo goed mogelijk (meer)talig uitdrukken.

Talige grondhouding

Ik sta open voor talen en talige diversiteit. Ik durf en wil me zo goed mogelijk (meer)talig uitdrukken.

+	T0tg1	Plezier beleven aan taal en het spelen met taal	💡	0
+	T0tg2	Openstaan voor talige diversiteit en de gelijkwaardigheid van talen aanvaarden	💡	0
+	T0tg3	De meertalige identiteit van medeleerlingen erkennen en de eigen meertaligheid durven inzetten	💡	0
+	T0tg4	Mondeling en schriftelijk willen en durven communiceren en het nut daarvan inzien	💡	0
+	T0tg5	Bereid zijn om taal correct, verzorgd en gepast te gebruiken	💡	0

Dit ontwikkelthema beschrijft **attitudes** die te maken hebben met **taalontwikkeling Nederlands** en met **taalontwikkeling vreemde talen (Frans)**.

Taalvaardigheid staat bijgevolg centraal.

Dat wil zeggen dat het belangrijker is wat kinderen in natuurlijke situaties met taal kunnen doen dan wat ze theoretisch over taal weten.

Het betekent ook dat het **accent op communicatie** ligt.

We hebben oor voor elkaar

Taalattitudes zijn houdingen, emoties en motivaties die leerlingen ten opzichte van taal opbouwen.

Ze spelen een cruciale rol bij het leren van taal.

Een taal leer je immers door met taal aan de slag te gaan.

Onze leerlingen moeten met andere woorden **plezier beleven** aan taal, **bereid zijn** om taal te **gebruiken** en **erover na te denken**.

We verwachten dat ze **respectvol en open met elkaar communiceren** in welke taal dan ook en dat ze een **positieve attitude** ten aanzien van **meertaligheid** ontwikkelen.

De attitudes in dit ontwikkelthema ontwikkelen leerlingen vaak in combinatie met doelen uit de andere ontwikkelthema's van dit ontwikkelveld.

Talensensibilisering zet zich specifiek in op die attitudes.

→ zie ook handleiding **talensensibilisering** in het kleuter -en lager onderwijs VLOR

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Deze houding is een voorwaarde voor deelname aan een **interculturele samenleving**.

→ zie E.T. **interculturele gerichtheid**

7° De leerlingen tonen bij de eindtermen Nederlands een (inter)culturele gerichtheid. Dit houdt in dat ze:

- verschillende cultuuruitingen met een talige component in hun omgeving exploreren en er betekenis aan geven;
- hun gedachten, belevingen en emoties bij ervaringen met de eigen culturele leefwereld in vergelijking met die van anderen verwoorden;
- uitgaande van het eigen referentiekader enige kennis verwerven over de diversiteit in het culturele erfgoed met een talige component en er waardering voor krijgen.

Samenvattend, taalvaardigheid draagt bij tot:

- Het doelmatig en zinvol leren gebruiken van het Nederlands, zowel mondeling als schriftelijk, zowel **receptief** als **productief**;
- De bevordering van de individuele ontplooiing;
- Het kansrijker volgen van onderwijs nu en later;
- De voorbereiding op een volwaardige deelname aan het maatschappelijk functioneren.

Receptieve vaardigheden:

- Het lezen en begrijpen van schoolboekteksten (schooltaal).
- Het lezen en begrijpen van vragen bij teksten, toetsen en examens (instructietaal).
- Het auditief kunnen volgen van de les (taal van de leerkracht).
- Het lezen en begrijpen van een tekst (verhaal of boek).

Productieve vaardigheden:

- Het schriftelijk kunnen formuleren van antwoorden op vragen (zinsbouw, structuur tekst, spelling).
- Het mondeling kunnen beantwoorden van vragen.
- Het spontaan spreken.

De al dan niet beheerste woordenschat vervult hierin een **scharnierfunctie**.

De **communicatie tussen school met ouders** en omgekeerd staat hierin ook in de kijker.

→ zie **communicatiebeleid**

→ zie **inschrijvingsbeleid**

2. Mondelinge taalvaardigheid Nederlands

Ik begrijp en breng een mondelinge boodschap over in betekenisvolle situaties

Mondelinge taalvaardigheid Nederlands

Ik begrijp en breng een mondelinge boodschap over in betekenisvolle situaties.

TOmn1 Een mondelinge boodschap verwerken

0

TOmn2 Een mondelinge boodschap overbrengen

0

TOmn3 Actief deelnemen aan een gesprek

0

Onze leerlingen krijgen van thuis uit heel wat bagage mee om te luisteren en te spreken.

De school bouwt verder op deze basis.

Daarbij passen de leerlingen zich aan de typische communicatie op school aan.

Die **schoolse taal** is voor alle leerlingen anders dan thuis, maar in grotere mate voor leerlingen die in kansarmoede leven en voor kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands.

→ zie werkwijze interactief lezen

Kinderen leren op school allerlei soorten **mondelinge boodschappen verwerken** en **overbrengen**.

In gesprekken **combineren** ze beide. Kinderen leren dat een goede luisteraar en spreker rekening houdt met de **communicatieve situatie** en de **gepaste strategieën** inzet.

De oefensituaties worden steeds gevarieerder en complexer zodat leerlingen worden uitgedaagd betere taalgebruikers te worden.

3. Mondelinge taalvaardigheid Frans

Ik begrijp en breng een mondelinge boodschap in het Frans over in betekenisvolle situaties.

Mondelinge taalvaardigheid Frans

Ik begrijp en breng een mondelinge boodschap in het Frans over in betekenisvolle situaties.

T0mf1	Een voor hen bestemde mondelinge boodschap in het Frans begrijpen	0
+ T0mf2	Beluisterde en/of gelezen teksten in het Frans nazeggen en hardop lezen in betekenisvolle situaties	0
+ T0mf3	Met een vorm van ondersteuning informatieve en narratieve teksten in het Frans navertellen in de vorm van een opsomming	0
+ T0mf4	Met een vorm van ondersteuning een gebeurtenis, verhaal, iets of iemand in het Frans beschrijven in de vorm van een opsomming	0
+ T0mf5	Deelnemen aan een eenvoudig gesprek in het Frans door vragen, antwoorden en uitspraken te begrijpen, erop te reageren, zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen	0

Bij de ontwikkeling van mondelinge taalvaardigheid Frans staan **luisteren, spreken** en **gesprekken voeren** centraal.

Daarbij zijn **luisterbereidheid** en **spreekdurf** belangrijke factoren. Leerlingen leren **eenvoudige boodschappen in het Frans** begrijpen en kunnen ook eenvoudige boodschappen overbrengen.

In een gesprek leren ze echt luisteren naar de gesprekspartner en inspelen op de informatie die ze krijgen.

Het inzetten van de **gepaste strategieën** kan hen daarbij helpen.

Leerlingen die ervaren dat ze de vreemde taal ook echt kunnen inzetten in **betekenisvolle situaties**, zijn gemotiveerd om de taal te leren en te gebruiken.

→ zie ook ppt

→ **ZILL ontwikkelstap 10j-12j**

4. Schriftelijke taalvaardigheid Nederlands

Ik begrijp en breng een schriftelijke boodschap over in betekenisvolle situaties.

Schriftelijke taalvaardigheid Nederlands

Ik begrijp en breng een schriftelijke boodschap over in betekenisvolle situaties.

TOsn1	Een schriftelijke boodschap verwerken	0	↓	💡	0
+	TOsn2	Voldoende vlot kunnen lezen om leeftijdsadequate teksten te begrijpen	↓	💡	0
TOsn3	Een schriftelijke boodschap overbrengen	0	↓	💡	0
+	TOsn4	Bij het schrijven aandacht besteden aan zins- en tekststructuur, lay-out en beeldende elementen, leesbaarheid, spelling en interpunctie	↓	💡	0

Kinderen leren schriftelijke vaardigheden **minder spontaan** dan mondelinge vaardigheden: een doordachte en structurele aanpak is zeker nodig.

De **kleuterschool** geeft een **belangrijk aanzet** om de generieke doelen in dit ontwikkelthema te realiseren.

Lezen en schrijven kennen veel vormen en gedaantes en beperken zich niet tot letters op papier.

Dit ontwikkelthema geeft dan ook doelen weer die gelden vanaf de kleuterschool en vult het begrip 'schriftelijke boodschap' breed in.

Leerlingen leren op school allerlei soorten **schriftelijke boodschappen verwerken** en **overbrengen**.

Vaak **combineren** ze beide in één betekenisvolle opdracht.

Om boodschappen te kunnen verwerken, heeft de leerling een goede basis aan **technische leesvaardigheid** nodig.

Om boodschappen te kunnen overbrengen, moet hij/zij rekening houden met o.a. lay-out of spelling.

De leerlingen leren dat een goede lezer en schrijver rekening houdt met de **communicatieve situatie** en de **gepaste strategieën** inzet.

De oefensituaties worden steeds gevarieerder en complexer zodat kinderen worden uitgedaagd betere taalgebruikers te worden.

5. Schriftelijke taalvaardigheid Frans

Ik begrijp een schriftelijke boodschap in het Frans.
Ik breng ze met hulpmiddelen over in betekenisvolle situaties.

Schriftelijke taalvaardigheid Frans

Ik begrijp een schriftelijke boodschap in het Frans. Ik breng ze met hulpmiddelen over in betekenisvolle situaties.

TOsf1	Een voor hen bestemde schriftelijke boodschap in het Frans begrijpen	⌵	↓	💡	0
+ TOsf2	Een boodschap in het Frans foutloos kopiëren in betekenisvolle situaties		↓	💡	0
+ TOsf3	Een eenvoudige, functionele boodschap in het Frans schrijven door aan te vullen met gegeven woorden of samen te stellen aan de hand van aangereikte bouwstenen		↓	💡	0

Lezen speelt een grote rol in communicatie.

Leerlingen leren geschreven boodschappen begrijpen en informatie achterhalen.

In geschreven boodschappen ontdekken ze ook een schat aan taal.

Zo breiden ze hun bagage aan woordenschat en structuren verder uit.

Schrijven in een vreemde taal is een vaardigheid die leerlingen in de basisschool zelden nodig hebben.

Toch is het belangrijk dat kinderen **korte en eenvoudige boodschappen** leren schrijven **aan de hand van voorbeelden, modellen en bouwstenen**.

Leerlingen ervaren dat het inzetten van passende strategieën bij lezen en schrijven hen daarbij ondersteunen.

→ zie ook ppt

→ zie jaarplanning Beaufort

→ zie leerplandoelen SO 1ste graad

6. Taalbeschouwing Nederlands

Ik denk in of vanuit een betekenisvolle situatie na over taal, over mijn taalgebruik en dat van anderen.
Ik pas de inzichten toe in mijn talig handelen.

Taalbeschouwing Nederlands

Ik denk in of vanuit een betekenisvolle situatie na over taal, over mijn taalgebruik en dat van anderen. Ik pas de inzichten toe in mijn talig handelen.

T0tn1	Nadenken over taalgebruik en de belangrijkste factoren van een communicatieve situatie. Daarbij taalbeschouwelijke termen gebruiken	↓	💡	0
T0tn2	Nadenken over de belangrijkste aspecten van het taalsysteem. Daarbij taalbeschouwelijke termen gebruiken	📖	💡	0

Dit ontwikkelthema beschrijft de op welke wijze leerlingen de **(on)regelmaticheden van taal onderzoeken**.

Dat onderzoek gebeurt steeds **in relatie tot taalgebruik** en dus over taal die écht wordt gebruikt.

Ze denken na over verschillende **aspecten van taal** en ontdekken gaandeweg regels over taalverschijnselen die ze al lang beheersen.

Dit 'nadenken over' is een cyclisch proces waarin **waarnemen, begrijpen en interpreteren** uiteindelijk uitmondt in **toepassen** van de nieuwe kennis bij mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid.

De leerlingen denken in dit ontwikkelthema na over **twee luiken**:

- Over het taalgebruik en over belangrijke aspecten van de communicatieve situatie; **(Taalbeschouwing)**
- Over aspecten van het taalsysteem als onderdeel van het taalgebruik: klanken, woorden, zinnen, teksten, betekenissen en spellingvormen. **(Spelling)**

HOE?

Hoe geven we goed taalonderwijs vorm?

1. Algemeen

Definitie talenbeleid

'Talenbeleid is de structurele en strategische poging van een schoolteam om de onderwijspraktijk aan te passen aan de taalleerbehoefte van de leerlingen met het oog op het bevorderen van hun algehele ontwikkeling en het verbeteren van hun onderwijsresultaten.'

(Van den Branden, 2004, p. 51) (kwaliteitsdecreet artikel 38 2°3)

<https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14129>

=> Structureel wil zeggen dat het voeren van een talenbeleid meer is dan een eenmalig initiatief.

Het leidt tot een blijvende verandering in het taalgedrag van de leerlingen.

=> Strategisch betekent dat alle partners uit het schoolteam samen op een planmatige manier aan dit talenbeleid werken.

=> Onderwijsresultaten verbeteren houdt in dat je leerlingen aanzet om taalvaardiger te worden, om zich vlot en correct uit te drukken en tot een betere communicatie te komen.

Aangezien er in onze school een vrij grote taaldiversiteit (**taalarm –taalrijk**) is, proberen we met ons talenbeleid het leerrendement van al onze leerlingen te verhogen en te komen tot een gezamenlijke taalaanpak.

We streven naar een **structurele aanpak** binnen het hele onderwijs in onze school.

Hierbij spelen we graag in op de noden van onze kleinste kleuter tot de leerlingen van het zesde leerjaar.

Ons talenbeleid moet met andere woorden **effect** hebben op al onze leerlingen.

Omdat we beseffen dat heel wat leerlingen naast het aanbod in de klas ook nood hebben aan extra ondersteuning, proberen we dit op te vangen door **preventief en remediërend** te werken.

Hierbij gaan we er echter steeds vanuit dat we dan voor maatregelen kiezen die rechtstreeks (en soms onrechtstreeks en/of later) al onze leerlingen ten goede zullen komen.

Een **analyse van de beginsituatie** moet ons in staat stellen om hiaten op te vullen door het formuleren van **gerichte doelen** en daaraan **gekoppelde acties**, zodat leerlingen vlotter de doelen van het schoolcurriculum behalen.

Eenzijds werken we met een leerlijn die gedragen wordt door de ganse school.

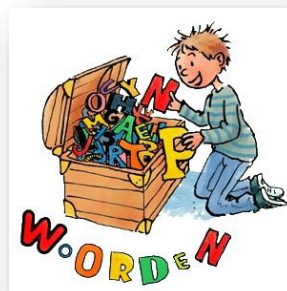
Anderzijds willen we kinderen ook de kans geven op hun eigen tempo te ontwikkelen.

Daarom werken we graag op maat van elk kind, in de mate van het mogelijke.

→ zie afspraken leergebied taalontwikkeling

→ zie aangepaste trajecten op maat

→ zie hulpmiddelen voor iedereen

2. Principes van goed talenonderwijs

Om aan deze doelstellingen met de kinderen te werken, zal het pedagogisch didactisch handelen gebaseerd zijn op volgende **principes**:

1. We werken aan **taalvaardigheid en taalstimulering Nederlands** vanaf de instapklas bij onze kinderen.

We kiezen bewust niet voor taalinitiatie Frans in de kleuterschool om zo goed mogelijk te kunnen inzetten op het verwerven van een rijke woordenschat Nederlands.

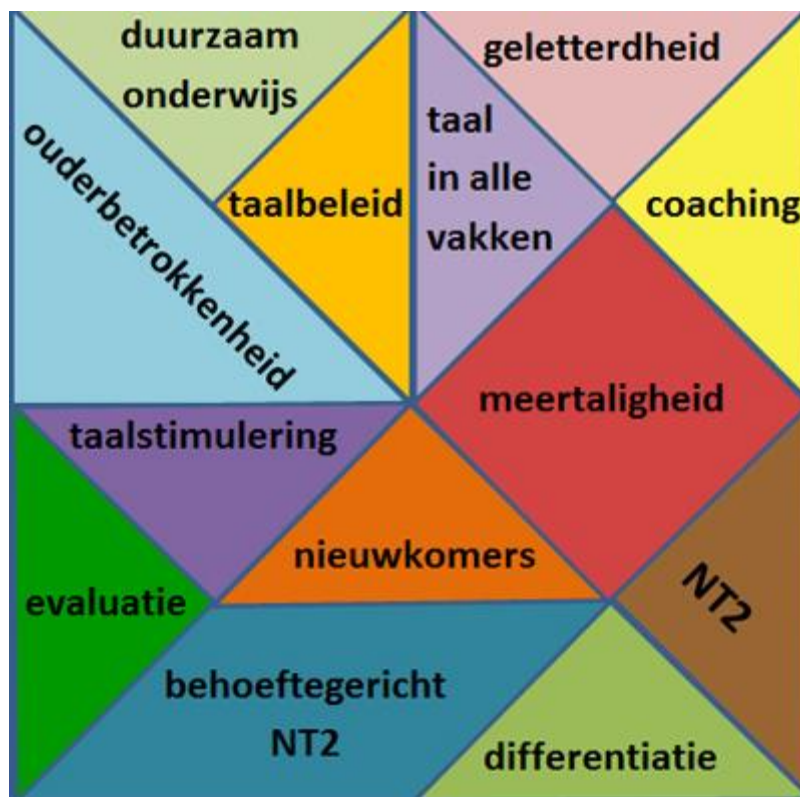
2. We vertrekken van **drie belangrijke uitgangspunten** van de kleuterschool tot het einde van de lagere school:

- veilig klasklimaat
- betekenisvolle taken
- gerichte ondersteuning

3. We willen dat onze leerlingen de **basiskennis leergebied-overschrijdend leren** aanwenden met het oog op een **betere mondelinge taalvaardigheid** zowel Nederlands als Frans (startend vanaf de 3de graad)

Het gaat, zoals hoger reeds vermeld, over het behalen van **talige competenties**.

Met competentie bedoelen we de bekwaamheid van een leerling om in een specifieke, meestal realistische context te handelen in een combinatie van kennis en inzichten, vaardigheden en attitudes.

1. Werken aan taalvaardigheid en taalstimulering Nederlands

Taal speelt een hele belangrijke rol in het leven.

Van meet af aan is het belangrijk dat men werkt rond taal via oogcontact, aanraking, mimiek en lichaamstaal.

De moedertaalverwerving is een aspect van het totale ontwikkelingsprofiel van een kind en kan dus niet los worden gezien van zijn cognitieve, motorische, emotionele en sociale ontwikkeling.

Vandaar dat de **socio-economische achtergrond** en de **gezinssituatie** mede bepalend zijn voor de taalontwikkeling.

Het is een uitdaging om te leren omgaan met meertaligheid of taalarmoede **in een situatie waarin het Nederlands de belangrijkste communicatietaal** blijft.

Omdat de eerste jaren zo cruciaal zijn voor de latere schoolprestaties, is het inzicht gegroeid dat we reeds in de voor- en vroegschoolse periode veel aandacht moeten besteden aan **taalstimulering**.

Het is dus belangrijk ervoor te zorgen dat kinderen – **voordat** ze formeel taalonderwijs krijgen – volop kansen krijgen om hun taalvaardigheden een speelse manier optimaal te ontwikkelen.

Dat is de opdracht waar een kinderdagverblijf, een peuterklas, ... voor staat.

Het is noodzakelijk dat de kleuterleerkrachten de taalontwikkeling stimuleren vanuit een bepaalde **visie**.

Zij voeren activiteiten niet 'zomaar' uit, maar weten waarom ze bepaalde dingen wel en niet doen:

- Zij **stimuleren** de taalontwikkeling gericht en bewust;
- Zij zorgen voor **samenhang in de activiteiten** die zij de kinderen aanbieden;
- Zij focussen op **interactieve taalstimulering** waarbij het in de eerste plaats gaat om **interactie en communicatie** met het **kind**.
- Zij hebben achtergrondkennis over meertalig of in taalarmoede opgroeien zodat ze kinderen en hun ouders in deze context optimaal en met de juiste tips kunnen ondersteunen.

We kiezen bewust niet voor taalinitiatie Frans in de kleuterschool om zo goed mogelijk te kunnen inzetten op het verwerven van een rijke woordenschat Nederlands.

2. Vertrekken van drie belangrijke uitgangspunten

We vertrekken vanuit het principe dat kinderen taalvaardiger worden indien aan volgende **drie voorwaarden** voldaan wordt.

1. Er is een voldoende **hoog welbevinden** bij de kinderen: ze voelen zich goed, ze zijn ontspannen, stralen vitaliteit uit en zelfvertrouwen.
Pas dan staat hij open voor zijn omgeving en dus ook voor de taal die daarbij hoort. Een positieve, veilige omgeving is dan ook een basisvoorwaarde voor taalontwikkeling.
Daarom reageert de leraar steeds positief, laat ze het kind initiatief nemen, toont ze interesse, respecteert ze zijn persoonlijkheid en zijn keuzes en gaat ze niet negatief om met taalfouten.
Binnen die positieve, veilige omgeving creëert de leraar volop kansen om taal te leren.
2. Kinderen leren taal **al doende** (bv. jas aan, muts op) en **al spelend** (Wat heb jij een hoge toren gebouwd! Oei, nu is hij omgevallen) én door het feit dat ze taal nodig hebben **om iets te bereiken** (bv ikke drinke...).
Op deze manier leren ze veel meer taal dan wanneer ze aparte woordjes moeten gaan inoefenen in een niet-betekenisvolle context.
Taal(verwerving) is een natuurlijk onderdeel waar ze de ganse dag mee bezig zijn. Wanneer kinderen actief bezig zijn en zelf allerlei ontdekkingen doen, verkennen zij hun omgeving.
Dat is goed voor hun algehele ontwikkeling, dus ook voor hun taalontwikkeling. Daarom zal de leraar een omgeving creëren waarin kinderen telkens weer kansen krijgen om stukjes wereld te verkennen.
Hierbij worden ze uitgedaagd taal als middel te gebruiken om die wereld beter te begrijpen, om er vat op te krijgen via spreken, luisteren en uitbreiding van de taalwoordenschat.
Naast doe-activiteiten zal de leraar onder andere **prentenboekactiviteiten** aanbieden.
In een prentenboek maakt het kind kennis met een nieuwe wereld, die vaak net iets verder van de zijne aflight.
Op die manier wordt zijn eigen wereld uitgebreid.
Via de prenten en het verhaal krijgt het kind de middelen in handen om taal die hij in eerste instantie niet begrijpt, toch te kunnen vatten.
Prentenboeken stimuleren daarenboven de **interactie**.
Kinderen reageren vrij en spontaan op de prenten, de verrassende elementen, de opmerkingen en vragen van de leraar.
Het is een allereerste stap naar de geschreven taal en het boekenplezier.
→ zie project kwartiermakers

3. **Veiligheid** is de belangrijkste voorwaarde voor het leren van taal.

Daarom zorgen leraren voor een **veilige omgeving**.

Zij tonen belangstelling en communiceren veel met het kind over onderwerpen die voor het kind leven.

Zij stimuleren kinderen tot activiteit en zelfstandigheid in een uitdagende, maar gestructureerde omgeving.

Ouderparticipatie is dan een hoofddoel.

Want een kind opvoeden vraagt een samenspel van alle betrokken partners.

Wanneer leraren en ouders er samen op gericht zijn de taalontwikkeling interactief te stimuleren, bewijzen zij hun kinderen een grote dienst.

Ze ontwikkelen met andere woorden hun taal in **interactie** met anderen.

Daarom moeten kinderen tijdens hun spel, tijdens hun verkenning van de wereld, veel gelegenheid krijgen tot praten, vertellen en vragen stellen.

De leraar zorgt daarbij voor een goed taalaanbod, knoopt regelmatig gesprekjes met de kinderen aan, helpt hen constant te verwoorden wat ze bedoelen, wat ze doen, hoe ze zich voelen, wat ze willen...en stimuleert hen via leuke spelletjes om in interactie te gaan met de andere kinderen.

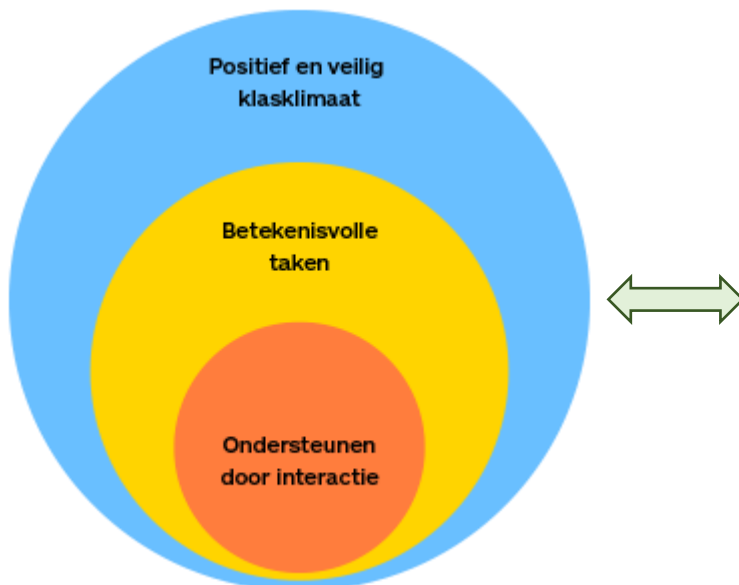
→ zie participatiebeleid

→ zie communicatiebeleid

Door deze doordachte en geplande taalontwikkeling op verschillende gebieden gaat het kind taal niet alleen steeds **beter begrijpen** (passief taalgebruik), maar de taal zelf ook steeds beter en meer gebruiken.

Ze leren steeds **beter te praten** met anderen en steeds **beter te luisteren** naar anderen; ze ontwikkelen met andere woorden hun **communicatieve vaardigheden**.

3. We willen dat onze leerlingen de basiskennis leergebied-overschrijdend kunnen aanwenden.

Een taal kan niet losstaan van het leven.

Daarom mogen we geen taal leren om de taal zelf zijn.

Op het schoolse niveau moeten andere cultuurgebonden ontwikkelingen levensechte inhouden aanreiken.

De les Nederlands/Frans moet haar communicatieve inhouden putten uit onderwerpen die in andere lessen behandeld worden.

Zo behoren bindingen met **muzische ontwikkeling, ontwikkeling van de oriëntatie op de wereld, wiskundige ontwikkeling ... tot de mogelijkheden.**

Daarenboven willen we de nodige aandacht besteden aan de **leergebied-overschrijdende** doelen zoals 'leren leren'.

Door gebruik te maken van **hoekenwerk/contractwerk** kunnen we ervoor zorgen dat onze leerlingen maximale leerkansen krijgen omdat leerlingen zeer veel kunnen leren van elkaar, al we hen daartoe tenminste de nodige kansen geven.

→ zie visie zillig werken

LEESBELEID

Een leesbeleid verschilt niet wezenlijk van een talenbeleid, behalve dat de **focus** van het beleid specifiek op **lezen** ligt.

We vertrekken dan ook van de meest gebruikte definitie van taalbeleid:

*Taalbeleid is een structurele en strategische poging van een schoolteam om de onderwijspraktijk aan te passen aan de taalleerbehoefte van de leerlingen met het oog op het bevorderen van hun algehele ontwikkeling en het verbeteren van hun onderwijsresultaten.
(Van den Branden, 2010, p.12).*

Gezien het belang dat we aan Nederlands, meertaligheid én vreemde talen hechten, spreken we in onze organisatie over '**talenbeleid**'.

Wanneer we de definitie vervolgens op leesbeleid toepassen, werken we dus met het hele schoolteam aan een doordachte manier om de leesvaardigheid van de leerlingen te verbeteren.

De Taalraad (2019) spreekt in zijn rapport dan ook over een 'taal-leesbeleid'. Net als voor een talenbeleid zijn voor een leesbeleid drie cruciale acties nodig:

1. Een gezamenlijke visie of aanpak voor begrijpend lezen en leesmotivatie uitwerken;
2. Die aanpak vertalen in concrete maatregelen die leraren gezamenlijk uitvoeren;
3. Evalueren of de maatregelen een positief effect hebben, en indien nodig bijsturen.

Als je focust op resultaat,
zul je nooit veranderen;
als je focust op verandering,
zul je resultaat zien.

OM
DENKEN

VOORLEESBELEID

Schoolniveau

Studies tonen aan dat kinderen aan wie vaak is voorgelezen, een betere start maken op school en betere leerstrategieën ontwikkelen.

Betrekken van het ganze team bij het uittekenen, uitvoeren en evalueren van het voorleesbeleid.

De directie en het zorgteam voorzien **ondersteuning** voor het schoolteam bij de uitvoering van het voorleesbeleid.

Er worden kansen gecreëerd om met elkaar te communiceren en te reflecteren over de acties en de doelen van het voorleesbeleid.

Ouders en externe participanten worden betrokken bij het uitdenken, uitvoeren en evalueren van het voorleesbeleid.

Voeren van een professionaliseringsbeleid waardoor het team zich kan bekwamen op het vlak van voorlezen.

→ nascholing Daniëlle Daniëls

→ kwartiermakers

Op leerlingenniveau

Stimuleren van talige doelen

Het kind leert nieuwe woorden en krijgt inzicht in zinsbouw en grammatica.
Zo leert het zich sneller en beter uitdrukken, wat ook zorgt voor een betere sociale en emotionele ontwikkeling.

- Bevorderen van de (ontluikende) geletterde ontwikkeling.
- Aanwakken van de zin in lezen en schrijven.
- Stimuleren van het technisch-leesproces.
- Bevorderen van het inzicht in de relatie tussen het gesproken en geschreven woord.
- Stimuleren van begrijpend luisteren en begrijpend lezen.
- Verhogen van het leesplezier en motiveren om zelf te lezen.
- Bieden van hulp bij het verwerven van inzicht in verhalenstructuren en tekstsoorten.
- Uitbreiden van het mondelinge taalgebruik (bv. woordenschat).
- Leren wegwijs te worden in het grote aanbod van boeken.

Helpen bij de realisatie van niet-talige doelen

Zo verkent het kind andere werelden en ontdekt het creatieve oplossingen.
Dat is belangrijk om op een slimme manier met problemen om te gaan en om zelf nieuwe ideeën te bedenken.
Via een verhaal kun je moeilijker onderwerpen eens op een andere manier bespreekbaar maken met je kind: een verhuizing, pesten, een overlijden,...
Overdag komt je kind al vaak in contact met de flitsende communicatie van tablets, tv, smartphones en computer ...
Boeken openen de blik van je kind op de wereld met verhalen over vreemde dieren en andere culturen, verhalen over lang geleden of ver weg ...

- Hulp bieden bij het herkennen, exploreren en verwerken van emoties.
- Samen genieten van een verhaal.
- Uitbreiden van onze kennis van de wereld.
- Leren omgaan met diversiteit: leren kijken door verschillende brillen, inleven in mensen en situaties.
- Leren om onze fantasie te gebruiken.
- Stimuleren van onze creativiteit en verbeelding.
- Verhogen van onze concentratie en training van de hersenen.

Waarom is voorlezen zo belangrijk?

wereld
leerzaam
sfeer concentratie herhaling
fantasie taalontwikkeling rust
luisteren probleemoplossend begrip
woordenschat
uitdagend spraak ontdekken
plezier actief contact

2

MIDDELEN TER ONDERSTEUNING VAN DE TALIGE ONTWIKKELING

INTERACTIEF VOORLEZEN

Met **prentenboeken** kun je de taalontwikkeling stimuleren, waaronder de woordenschat en het begrijpend luisteren.

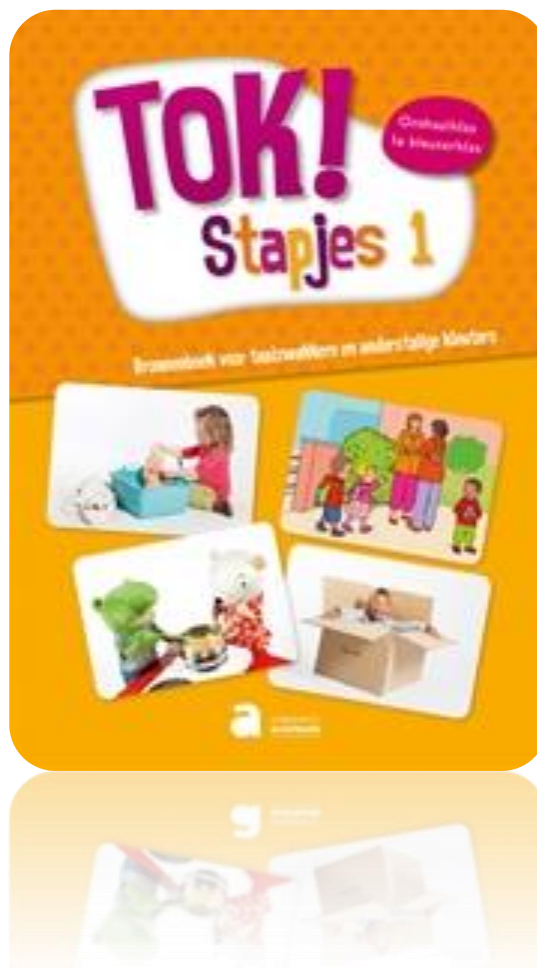
Zo kun je tijdens het interactief voorlezen kinderen ook emoties leren (her)kennen en begripsontwikkeling bij het rekenen en literaire competentie stimuleren.

Om dit ten volle te realiseren is het belangrijk om in te zetten op interactief voorlezen.

Bij ons op school willen we deze vorm van lezen vooral aanbieden als taalbad voor onze ATN.

Met deze vorm van voorlezen hopen wij ons steentje bij te dragen aan hun taalontwikkeling en het aanleren van een nieuwe taal.

→ zie TOK + uitgewerkte thema's

Hoe gaan we aan de slag?

Om de activiteiten interactief voorlezen goed op te bouwen, gaan we aan de slag met **vier stappen** als hulpmiddel.

Ze helpen bij bijvoorbeeld de **opbouw** van 'eenvoudig naar moeilijk' en van 'concreet naar abstract'.

Er wordt telkens gestart met wat de kinderen in de groep al weten en dit maakt hen nog enthousiaster voor het boek.

Vervolgens gaat men een stapje verder en laat men hen dieper over het verhaal nadenken en hierover met elkaar redeneren.

Zo maken kinderen niet alleen oppervlakkig kennis met het verhaal, maar kunnen ze hun ervaringen rondom het prentenboek verbreden en verdiepen.

Je kunt de stappen toepassen op ieder prentenboek.

Stap 1: Introduceren van het verhaal

In de eerste stap gaat het erom dat men de kinderen spelenderwijs kennis laat maken met het boek en de materialen die de leerkracht erbij verzameld heeft.

Zo komen de leerlingen in de sfeer van het prentenboek.

Tips:

- Zorg voor een speelse introductie.
- Activeer de voorkennis van de kinderen.
- Lees het verhaal nog niet letterlijk voor.
- Laat het boek (en de kaft) zien en blader door het boek.
- Moedig de kinderen aan om te reageren op de illustraties.
- Laat de kinderen voorspellen waar het boek over gaat.
- Bied materialen aan die passen bij het boek met behulp van de verteltafel of vertelkoffer.

Stap 2: Voorlezen van het verhaal

Binnen deze tweede stap leest men het prentenboek voor en laat men de kinderen kennismaken met de belangrijkste begrippen, personages en gebeurtenissen uit het prentenboek.

De kern van het verhaal wordt hen duidelijk:

Tips:

- *Stel voorafgaand aan het voorlezen een luistervraag.*
- *Lees het boek voor en maak eventueel gebruik van concrete materialen.*
- *Blijf dicht bij de letterlijke tekst, vertel het verhaal niet in je eigen woorden.*
- *Leg moeilijke begrippen kort uit als je ziet dat kinderen dat nodig hebben.*
- *Presenteer de belangrijke personages en gebeurtenissen.*
- *Nodig de kinderen uit om, indien mogelijk, verschillende zintuigen te gebruiken.*

Stap 3: Ingaan op het verhaal

Binnen de derde stap krijgen de kinderen langzamerhand een beeld van het verhaal als geheel.

Tijdens een gesprek voorafgaand aan het voorlezen en/of achteraf kan de leerkracht de verhaallijn en het begrip van het verhaal centraal stellen.

Men kan kinderen helpen om verbanden te leggen tussen gebeurtenissen in het verhaal en tussen het verhaal en hun eigen ervaringen:

Tips:

- *Lees het verhaal nog eens voor.*
- *Leg moeilijke begrippen nog eens extra uit.*
- *Speel het verhaal samen na en laat de kinderen meedenken over het verloop.*
- *Laat de kinderen verbanden leggen tussen verschillende onderdelen van het verhaal: - onderdelen met elkaar vergelijken (wat is er anders?);*

- nadenken over de volgorde van gebeurtenissen;
- verbanden zoeken tussen gebeurtenissen in het verhaal en eigen ervaringen.
- *Neem iets meer afstand van het verhaal door vergelijkbare situaties te bespreken en te laten zien (afbeeldingen, filmpjes, materialen).*

Stap 4: Uitdiepen van de verhaallijn

Bij deze laatste stap kan de leerkracht met de kinderen de verhaallijn nog verder uitdiepen.

De begrippen, personages, gebeurtenissen en de verhaallijn zijn tijdens de eerdere stappen al op allerlei manieren voor de kinderen verduidelijkt en gaan nu echt leven.

Je kunt de kinderen daarom nu uitnodigen om meer en moeilijkere verbanden te leggen (oorzaak-gevolg, middel-doel). Ook kun je ze helpen om zich wat meer te verplaatsen in de personages van het boek.

Dit zou je kunnen doen:

Tips:

- *Laat het verhaal (na)vertellen of uitspelen.*
- *Lees het boek nogmaals voor.*
- *Stel denkvragen en ervaringsvragen (Waarom? Hoe komt het dat...? Heb je ook wel eens...?).*

Interactief Voorlezen

“Manier van voorlezen waarbij interactie bestaat tussen degene die voorleest en de luisteraars die er uit bestaat dat het voorleesverhaal gekoppeld wordt aan de ervaringen van kinderen en vanuit die situatie de taalontwikkeling wordt bevorderd.”

Bron: www.sib.nl

DYSLEXIEBELEID

Waarom een dyslexiebeleid op school?

Als school streven we ernaar een kwaliteitsverbetering van onderwijs aan te bieden aan zwakke lezers en spellers door zoveel mogelijk leerlingen de basisprincipes en basisvaardigheden van lezen en schrijven onder de knie te leren krijgen.

Dit betekent dat zoveel mogelijk leerlingen:

- De elementaire leeshandelingen kunnen toepassen;
- Eenvoudige verhalende en informatieve teksten kunnen lezen;
- Boodschappen op hun niveau kunnen schrijven.

Om deze doelen te bereiken zorgt de school dat:

- Dyslectische leerlingen het niveau van onderwijs kunnen volgen dat aansluit bij hun capaciteiten;
- Dyslectische leerlingen, zo nodig met hulpmiddelen, hun functionele lees- en schrijfvaardigheid vergroten;
- Dyslectische leerlingen leren omgaan met hun lees- en spellingprobleem.

In het proces dat nodig is om deze kennis te verwerven, is de **klastitularis** met ondersteuning van het **zorgteam** de **spilfiguur**.

ik ben niet bom,
ik heb talent!

Hoe deze doelen realiseren?

In de kleuterschool

Omdat er een aanwijsbaar verband is tussen taal- en leesvaardigheid wordt in de kleuterschool de nodige aandacht besteed aan het **signaleren van risicokleuters**. Deze signalering gebeurt op basis van **observatie**. Een belangrijke invalshoek hierbij is het opmerken van eventuele problemen in de mondelinge taalvaardigheid en de spraak/taalontwikkeling.

Aandachtspunten in deze preventieve aanpak zijn:

- **Taalvaardigheid**
Omdat de schooltaal en de thuistaal zeer verschillend zijn, is bij de interactie van het taalaanbod van de kleuterleraar en de taalproductie van de kinderen, een **gerichte feedback** van belang.
Daarom wordt bij risicokleuters deze activiteiten nog eens hernomen in kleine groep (hoekenwerk).
- **Woordenschat**
Omdat het moeilijk leren lezen is als woorden en begrippen niet gekend zijn, staat **woordenschatontwikkeling** (zeker bij risicogroepen) centraal.
Ervaringen opdoen met geschreven taal heeft invloed op de toekomstige leesontwikkeling. Een systematische aandacht hiervoor staat voorop.

Wat is de KOALATEST?

Met KOALA meten we de taalvaardigheid van alle 5-jarige kleuters. Deze taalscreening helpt ons om een goed beeld te krijgen van de taalvaardigheid van alle kleuters, zodat we hen beter kunnen ondersteunen en het taalonderwijs op onze school nog sterker kunnen maken. De screening bestaat uit een reeks luisteropdrachten. De afbeeldingen en materialen die we gebruiken zijn herkenbaar en kleutervriendelijk.

Wat is de KOALATEST NIET?

De screening is geen toets of test om naar het eerste leerjaar te gaan.

Wanneer en waar wordt deze test afgenomen?

We nemen de taalscreening af tussen 11 oktober 2021 en 26 november 2021. We nemen de screening af op school, in een vertrouwde omgeving en door een vertrouwde persoon.

Wie neemt de test af?

De screening wordt afgenomen door de klasleerkracht juf Greet-Juf Sarah-juf Mireille.

Kan ik mijn kleuter voorbereiden op deze test?

Je moet als ouder niets doen en je kleuter hoeft zich niet voor te bereiden.

Wat als mijn kleuter minder goed scoort op deze test?

Als je kleuter minder goed zou scoren, contacteren we je voor een gesprek. Samen gaan we na hoe het komt dat je kleuter moeilijkheden had met de taalscreening. We denken ook samen na over wat we op school, in de klas en thuis kunnen doen om de taalontwikkeling verder te stimuleren. Vinden we niet meteen een verklaring, dan kunnen we bijkomende observaties doen en/of kunnen we met de zorgleerkracht bekijken hoe we jouw kind verder kunnen ondersteunen.

Vragen?

Wend je tot de klasleerkracht die hierover alle informatie heeft.

Voorbeelden zijn:

- (Interactief) voorlezen van en werken met boeken;
 - Herkennen van letters uit je naam;
 - Kamishibai;
 - Aantrekkelijke boekenhoek die regelmatig aangevuld/vernieuwd wordt;
 - Letter- en cijferhoek in de klas voor de 5-jarigen;
 - Praatplaten;
 - Werken met boek/uitwerken van het thema: 'het letterwinkeltje';
 - Verteltassen;
- Fonologisch bewustzijn ontwikkelen:**
- Samen en individueel opzeggen van rijmpjes;
 - Herkennen en toepassen van begin- en eindrijm;
 - Klinker in een woord isoleren;
 - Verdelen van woorden in klankgroepen (ko-nijn);
 - Woordstukken isoleren ('zon' zit ook in zonnebloem);
 - Overeenstemmende (begin)letters herkennen ('molen' begint met mijn letter);

Deze deelvaardigheden worden uiteraard niet geïsoleerd geoefend maar kaderen binnen de geïntegreerde werking van de kleuterschool.

Mooi en zinvol materialen vinden we op het Centrum Talenbeleid.

<http://www.talenbeleid.org/index.php?idMenu=178>

In de lagere school

Fase 0: Preventieve basiszorg

Een goede lees-/schrijf-start in het eerste leerjaar is van cruciaal belang. Zoveel mogelijk leerlingen op het einde van het eerste leerjaar goed laten lezen en spellen is een centrale doelstelling.

Daarom wordt er zoveel mogelijk geïnvesteerd in een **preventieve aanpak** die gebaseerd is op **convergente differentiatie**.

Convergente differentiatie is erop gericht dat alle leerlingen de minimumdoelen behalen.

In de praktijk betekent dit:

- Dat iedereen profiteert van de **groepsinstructie** en dat vooral tijdens de verwerking rekening wordt gehouden met de onderlinge verschillen. Goede lezers krijgen verrijkingsstof en zwakke lezers verlengde instructie (herhaling en pre-teaching) volgens hun leesbehoeften.
- Dat **hoeken- en/of contractwerk** als werkvorm nagestreefd worden.
- Voldoende tijd te besteden aan het leesonderricht. Risicoleerlingen hebben veel meer behoefte aan 'meer tijd' dan aan 'nieuwe methodes';
- Voldoende aandacht besteden aan **automatisering**;
- Bij het lezen in groepen wordt er zoveel mogelijk gewerkt in **heterogene leesgroepen**;
- Aandacht voor **succeservaring**;
- Aandacht voor sociaal-emotionele problemen als gevolg van vertraagde lees- en/of spellingsontwikkeling;
- **Leesplezier** vooropstellen (Kwartiermakers).
- In het tweede leerjaar wordt voldoende tijd geïnvesteerd in het **technische lezen**. Extra aandacht voor de zwakkere lezer staat voorop.
- De leerlingen met een hardnekkig lees en/of spellingsprobleem worden opgenomen in het **connectlezen**.
Voor deze leerlingen wordt volgende rapportering weerhouden:
 - Het lees- en spellingsniveau;
 - De gebruikte strategie (spellend, radend, ...);
 - Eventuele compensaties (geheugen, concentratie, ...);
 - De instructiegevoeligheid;
 - Mogelijke positieve, negatieve aspecten;
 - Didactische aanwijzingen (wat werkt, wat niet, ...).

In de **eerste drie leerjaren** gaat de aandacht vooral naar een gerichte aanpak van lees- en spellingsproblemen bij alle leerlingen.

Het is de bedoeling de niveauverschillen tussen de leerlingen zo klein mogelijk te houden.

Vanaf het derde tot het zesde leerjaar blijft technisch lezen en spellen een belangrijk aandachtspunt.

Extra aandacht wordt gegeven voor:

- Verhogen van de decodeervaardigheid (automatisering);
- Verbeteren van de tekstvaardigheid (strategieën);
- Uitbreiding van de leeswoordschat;
- Leren werken met stappenplannen en algoritmen;
- Werken aan lees- en schrijfmotivatie.

Opvolging

Tijdige signalering gebeurt via observatie/toetsing en een gestructureerd overleg. Er zijn vaste overlegmomenten gepland begin.

Fase 1: Verhoogde zorg

De leerkracht meldt wanneer preventieve maatregelen rond lezen en/of spellen niet volstaan.

Tijdens een intern zorgoverleg worden de onderwijsbehoeften en aanpak bepaald.

Onder het motto "minder is meer" of de "kracht van de herhaling", wordt bij probleemleerlingen:

- De effectieve instructietijd uitgebreid;
- Extra hulp frequent gegeven;
- Schrijven een onderdeel van de werkvorm (**connectlezen**).

Begin tweede leerjaar is naast remediëren ook preteaching heel belangrijk.

Om de leesmotivatie hoog te houden zullen we de leerling verder ondersteunen in leren lezen door voorlezen (zie GOK-pijler taalvaardigheid), samenlezen en indien nodig auditief materiaal (SPRINT) ter beschikking te stellen.

Maatregelen op schoolniveau (redicodis)

Het is niet de bedoeling om leerlingen die om de één of andere reden geconfronteerd worden met een taalprobleem automatisch deze maatregelen aan te bieden. Daarom mogen de hulpmiddelen die er zijn door iedereen gebruikt worden. We vinden het als school enkel belangrijk dat leerlingen en ouders beseffen welke hulpmiddelen hen ook hulp bieden om op die manier deze efficiënt te kunnen inzetten. Daarnaast zijn er nog extra hulpmiddelen die we aanbieden binnen de fasen van het zorgcontinuüm.

Het overleg gaat hier altijd aan vooraf.

Tenzij anders besloten op het overleg worden volgende afspraken door de school weerhouden in fase 0 en 1:

- Resultaten op toetsen worden nooit klassikaal meegedeeld.
- Geen oefeningen aan bord zonder dat deze eerst werden voorbereid of als de leerling dit zelf wil.
- Pré-teaching begrijpend lezen: teksten begrijpend lezen worden vooraf mee naar huis gegeven zodat deze technisch en inhoudelijk voorbereid kunnen worden (dit geldt voor alle leerlingen).
- Tot en met het derde leerjaar worden de teksten van begrijpend lezen klassikaal voorgelezen.
- Wat in de agenda ingevuld wordt, wordt altijd genoteerd op het bord en nagekeken.
- Bij een woorddictee worden alleen de onpare woorden geschreven.
Zo krijgt het kind de kans langer na te denken over het te schrijven woord.
Idem voor het zinnendictee.
- De leerling mag gebruik maken van ondersteund materiaal:
onthoudkaarten, PC met spellingcontrole, ...
Dit materiaal mag ook gebruikt worden tijdens de toetsen.
- De leerling krijgt meer tijd om aan een toets te werken.
- Bij de afname van het LVS/IDP mogen ook steeds hulpmiddelen gebruikt worden.
- Schrijffouten worden **alleen bij dictees** in rekening gebracht.
- Vlotte samenwerking met externe partners.
- Voor Frans moet de geschreven tekst (kopiëren) enkel fonetisch juist zijn.

SprintPlus

1. Remediëren

Leerlingen met ernstige vertraging op het gebied van lezen en spellen krijgen **verlengde instructie** en inoefening.

Het zorgteam, samen met de leerkracht bepaalt en plant te ondernemen acties. Het is de bedoeling om zwakkere lezers of lezers met een leesvertraging steeds te ondersteunen.

Vanaf het derde leerjaar focussen we de interventies op het vergroten van de technische lees- en spellingvaardigheden zolang er bij de leerlingen nog groeimogelijkheden zijn.

De **oorzaak van hardnekkige spellingsproblemen** zijn vaak:

- Een onvoldoende kennis van letter-klankkoppeling;
- Een gebrekkige kennis van de spellingsregels;
- Een gebrekkige inprenting van onregelmatig gespelde woorden of leenwoorden.

Om deze leerlingen in een eerste fase te helpen proberen we het **spellingsbewustzijn** te vergroten.

Omdat de inprentstrategie alleen (overschrijven zonder meer) leidt tot weinig succes wordt ernaar gestreefd om de leerlingen te laten **verwoorden** waarom een geschreven woord fout is.

Daarom wordt het spellen weergegeven in een duidelijk opgebouwde leerlijn waarnaar verwezen kan worden.

→ BLOON-TAKEN

Met behulp van **strategieën** proberen we te komen tot een **automatisering** van **spellingsregels en -patronen**.

Belang van spellingstrategieën

Hoe komen kinderen tot de juiste spelling?
Leerplan: ervaren gemengde flexibele spellers

- Hoorweg: zoals je het hoort
- Onthoudweg: van buiten leren
- Regelweg: een regeltje gebruiken
- Net-als-weg: zoals een ander woord
- Zoekweg: opzoeken in het woordenboek

Omdat leerlingen met spellingsproblemen/dyslexie het moeilijk hebben zich gelijktijdig te richten op de inhoud en de vorm focussen we ons op de inhoud van de tekst en pas daarna op de spelling.

Het leren raadplegen van hulpbronnen staat hier voorop.

2. Plannen, handelen en evalueren

Convergente differentiatie

De co-teacher neemt ter ondersteuning hier een taak op door bijvoorbeeld verlengde instructie te geven aan een groepje leerlingen.

Geïntegreerd werken

In deze zorgfase wordt gekozen om geïntegreerd te werk te gaan.

De leerlingen worden zoveel mogelijk bij de klassikale lessen betrokken.

De klassikale aanpak wordt bijgesteld door differentiatie, ondersteunende maatregelen, aangepast materiaal, ...

Evalueren

De zorgcoördinator volgt de afgesproken adviezen en plannen op en evalueert ze.

Om effect te hebben worden de interventie drie tot zes maanden volgehouden.

Soms kan dit een heel schooljaar zijn.

Pas wanneer de interventies geen daadwerkelijk resultaat opleveren wordt een **handelingsgerichte diagnostiek** opgestart in samenwerking met het CLB.

Fase 2: Uitbreiding van zorg

De interventies die we terugvinden in fase 0 en fase 1 worden verdergezet.

Het verschil in de aanpak van dyslectische leerlingen zit in het intensievere remediëren.

Verder wordt er overgegaan tot compenseren en dispensereren.

De begeleiding van dyslectische leerlingen bestaat uit drie domeinen:

1. Verder **optimaliseren van het (technisch) lees- en spellingsproces** door extra directe instructie en oefening (remediëren).
2. **Compenseren en/of dispensereren** (na een periode van drie à zes maanden remediëring).
3. **Stimuleren** (o.a. door ook buiten de schooluren bibliotheekbezoek aan te moedigen, ...)

BEGRIJPEND LEZEN

6 pijlers van een krachtig onderwijsbeleid (bron: duurzaam onderwijs.com)

Begrijpend lezen is een erg complexe vaardigheid.

Het is een (1) **actief mentaal proces** waarbij (2) een lezer met zijn specifieke achtergrond in **interactie** gaat met (3) een **concrete tekst** en dat alles in (4) een bepaalde **context**.

De **kennis en vaardigheden** van de **lezer**, de **eisen** die de **tekst** stelt, de **(mentale) activiteiten** die de lezer onderneemt en de **(socioculturele) context** waarin het lezen plaatsvindt, **beïnvloeden het leesproces** en bepalen **in welke mate een lezer tot begrip** komt.

Het **doel van lezen op school en in de maatschappij is het toekennen van betekenis aan geschreven taal**.

Betekenis geven gebeurt in voortdurende wisselwerking met de lezer.

Bij begrijpend lezen haalt de lezer niet alleen details uit de tekst, maar kan ook gegevens met elkaar in verband brengen, onderwerp en hoofdgedachte herkennen en de intentie van de schrijver uit de tekst herleiden.

Bij begrijpend lezen gaat het om het geven van woordbetekenissen, inhoudelijke kennis over allerlei onderwerpen, maar ook om de kennis met betrekking tot de opbouw van woorden, zinnen en teksten.

Uiteraard spelen zowel de leesteknik als het leesbegrip daarbij een belangrijke rol.

Bij begrijpend lezen is het van essentieel belang dat de juiste **leesstrategieën** worden aangeboden en uitgevoerd.

De meest effectieve didactiek van begrijpend lezen bestaat uit het oefenen van leesstrategieën waarbij de **voorbeeldfunctie van de leerkracht** (het hardop denken) van essentieel belang is.

Om een tekst te kunnen begrijpen, moeten leerlingen **vlot kunnen lezen** en beschikken over een **rijke woordenschat**.

De **mondelijke taalvaardigheid** gaat hieraan vooraf.

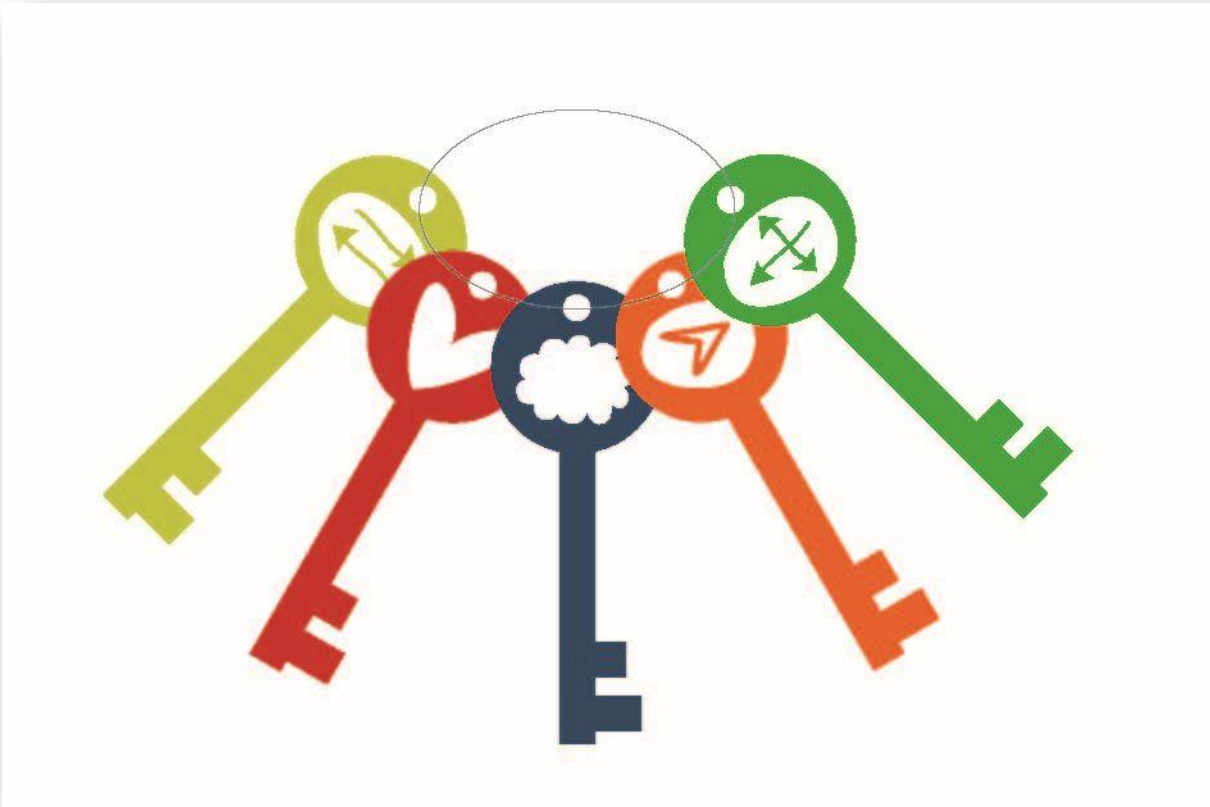
Taal/spraakproblemen moeten al op kleuterleeftijd gesignaleerd en opgepakt worden om problemen t.a.v. vlot lezen te voorkomen.

Daarom is het belangrijk om in alle groepen veel aandacht te blijven besteden aan deze gebieden.

Onze school ziet begrijpend lezen als een voortdurend samenspel tussen tekst en lezer.

Leesvaardigheid stimuleren in de klas

In een recente review over begrijpend lezen van de Vlaamse Onderwijsraad (2019) worden **vijf didactische sleutels** om het begrijpend-leesproces te stimuleren, beschreven:

'Het is van cruciaal belang dat die sleutels in samenhang beschouwd worden. Het heeft geen zin om enkel op één sleutel in te zetten. De vijf sleutels moeten tegelijkertijd en geïntegreerd ingezet worden om het begrijpend lezen op een positieve manier te beïnvloeden.' (Sleutels voor effectief begrijpend lezen, Gobyn e.a., 2019, p.16)

De lat hoog voor alle leerlingen!

In onze leerplannen stellen we aan alle leerlingen hoge eisen op het vlak van lezen. Dat moet ook, want lezen is een belangrijke vaardigheid in de eenentwintigste eeuw.

Voorbeeld: hoge eisen op het einde van de basisschool (ontwikkelstap uit Zin in leren! Zin in leven!)

9 - 12j	Verwerken van informatie uit verschillende boodschappen door • de informatie te vergelijken • de volgorde van belangrijkheid te bepalen • de informatie te schematiseren
---------	--

<http://www.taalbeleid.org/index.php?idMenu=178> (Taalactiviteiten kleuterschool)

1. Functionaliteit

Doelt op uitdagende, betekenisvolle leesopdrachten, waarbij leerlingen lezen met een concreet doel voor ogen dat aansluit bij hun dagelijkse leven of bij hun interesses.

Typische voorbeelden zijn:

- ✓ Een speluitleg lezen om het spel te spelen
- ✓ De beschrijving over twee dieren lezen om te beslissen welk dier het gevaarlijkst is
- ✓ Een review lezen omdat je een nieuwe game wilt installeren ...

Je leest dus eigenlijk altijd **'om iets te doen'**, en dat is **zelden 'om de vraagjes bij de tekst op te lossen'**.

In de drie cirkels (uitgangspunt voor goed taal- en leesonderwijs bij Katholiek Onderwijs Vlaanderen) krijgt functionaliteit veel aandacht binnen de cirkel van 'betekenisvol leren'.

2. Interactie

Leerlingen worden niet automatisch betere lezers door alleen maar te lezen:
De leraar begeleidt de leerlingen voor, tijdens en na het lezen.

Bijvoorbeeld door het tekstthema te introduceren, de voorkennis van leerlingen te activeren,

In gesprek met hen te treden over de tekst, hen te vragen waar ze bepaalde informatie gevonden hebben, onduidelijke passages te verhelderen, hen te laten stilstaan bij wat de tekst voor hen betekent, hen te laten nadenken over wat ze geleerd hebben uit de tekst, ...

10 uitgangspunten

01. Ik heb veel aandacht voor het ontwikkelen van kennis van de wereld.
02. Ik zet de inhoud van de tekst centraal.
03. Ik zie leesstrategieën als hulpmiddel om actief te lezen.
04. Ik hanteer een instructiemodel met differentiatie.
05. Ik laat mijn leerlingen nadenken over hun lees- en leerproces.
06. Ik heb aandacht voor de intrinsieke leesmotivatie van mijn leerlingen.
07. Ik ben mij bewust van mijn rol als stimulator van het denken van mijn leerlingen.
08. Ik pas betekenisvol verwerken toe: praten en schrijven.
09. Mijn leerlingen lezen gevarieerde teksten.
10. Ik pas deze werkwijze toe in alle situaties waarin teksten worden gelezen.

Ook **interactie tussen de leerlingen** onderling is heel belangrijk.
 Het is ten eerste een manier om leerlingen actief met de informatie uit de tekst aan de slag te laten gaan en ten tweede kunnen leerlingen elkaar ondersteunen om tot tekstbegrip te komen.

**WAAROM
 MOEILIK DOEN
 ALS
 HET SAMEN KAN**

Loesje

3. Strategie-instructie

Expliciete instructie in leesstrategieën is belangrijk om leerlingen te helpen de complexe mentale processen die doorslaggevend zijn bij het begrijpend lezen efficiënt en effectief uit te voeren en gepast in te zetten.

Deze strategieën – sterk parallel aan de strategieën in het leerplan *Zin in leren! Zin in leven!* en de **receptieve strategieën** in de leerplannen talen voor de eerste graad so – blijken het effectiefst te zijn bij begrijpend lezen:

- Vragen stellen
- Tekstinhoud visualiseren via een schema,
- Voorstelling of prent
- Verbindingen maken met voorkennis
- Samenvatten
- Tekststructuur herkennen
- Tekstoriëntatie en leesdoelen stellen
- Begrip bewaken en verhelderen

Schriftelijke taalvaardigheid Nederlands

Ik begrijp en breng een schriftelijke boodschap over in betekenisvolle situaties.

+	TOsn1	Een schriftelijke boodschap verwerken	BOB	↓	💡	0
	TOsn2	Voldoende vlot kunnen lezen om leeftijdsadequate teksten te begrijpen		↓	💡	0
	TOsn3	Een schriftelijke boodschap overbrengen	BOB	↓	💡	0
+	TOsn4	Bij het schrijven aandacht besteden aan zins- en tekststructuur, lay-out en beeldende elementen, leesbaarheid, spelling en interpunctie		↓	💡	0

Voorbeeld: strategie-instructie in het leerplan Zin in leren! Zin in leven!

- Via modeling koppelen met leesstrategieën
- voorstellen
 - visualiseren
 - verbinden met voorkennis over het onderwerp
 - vragen over woordbetekenissen
 - terugkijken en herhalen

- begrip controleren
- vragen bedenken bij de boodschap
- met lezende voor ogen houden
- ...

4. Leesmotivatie

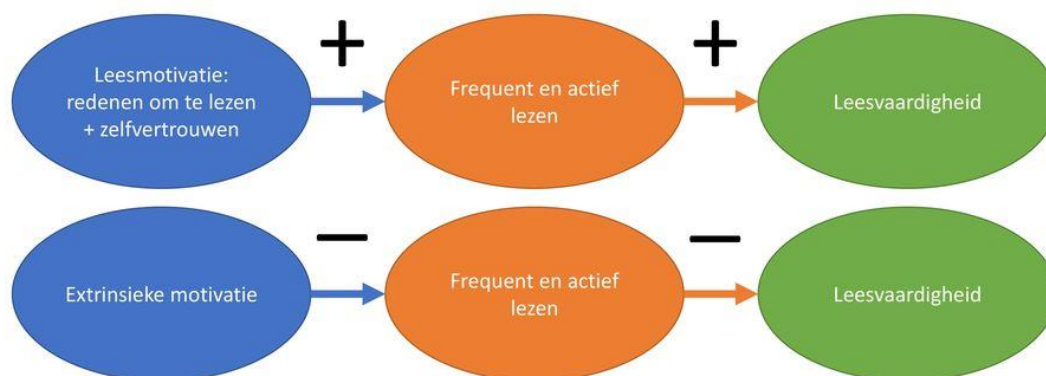
Leesmotivatie zorgt ervoor dat leerlingen intrinsiek gemotiveerd zijn om de teksten te willen begrijpen.

Autonomie geven, betrokkenheid stimuleren en competentie ondersteunen – vaak afgekort als het 'ABC' van leer- en leesmotivatie – zijn kernbegrippen om de leesmotivatie van jonge lezers te bevorderen.

Inspiratie voor meer leesmotivatie op jouw school:

<https://www.iedereenleest.be/over-lezen/de-praktijk/zeven-stappen-naar-een-leesplezierbeleid-op-school>

Leesmotivatie, leesgedrag en leesvaardigheid

<https://onderwijsdatabank.s3.amazonaws.com/downloads/20140828---brochure-van-leesmotivatie-naar-taalprestatie---versie2.pdf>

5. Transfer

Met **transfer** wordt verwezen naar de noodzaak om het begrijpend lezen **niet te beperken tot de begrijpend-leesles**.

Volgens de Taalraad (2019) wordt begrijpend lezen te weinig in samenhang met andere vakken gegeven, en vaak als een 'apart vak' behandeld.

Aparte aandacht is zeker nodig, want onderwijs in begrijpend lezen als herkenbaar onderdeel is noodzakelijk.

Maar **tegelijkertijd** moet er ook tijdens het lezen **binnen de andere vakken aandacht** zijn voor het **leren begrijpen** van de **inhoud van de teksten**.

Verder is ook **het stimuleren van begrijpend lezen buiten de schoolcontext** (de transfer van binnen naar buiten de school) van belang.

Tips: begrijpend lezen in alle activiteiten en vakken

<https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/taalgericht-vakonderwijs/aan-de-slag-in-je-klas>

Doel is dat leerlingen de school verlaten als zelfstandige, vaardige lezers, die verschillende soorten teksten kunnen lezen en begrijpen.
Om goede leerlingresultaten te bereiken, moeten leerkrachten over voldoende kennis en vaardigheden beschikken.
Maar ook is het nodig om op schoolniveau afspraken te maken, vandaar dat onderstaande doelen op leerling, leerkracht en schoolniveau zijn geformuleerd.

Sommige leerlingen hebben het echter moeilijk om goede lezers te worden en raken ontmoedigd.
Daarom is het belangrijk als schoolteam goede afspraken te maken over het opvolgen en ondersteunen van álle leerlingen.
→ zie schoolafspraken begrijpend lezen

Uit de Vlaamse literatuurstudie (Gobyn e.a., 2019) blijkt dat specifieke lezersprofielen geen behoefte hebben aan een volledig andere begrijpend-leesdidactiek dan de gemiddelde lezers.
Alle profielen zijn in even grote mate gebaat bij de vijf didactische sleutels.
Wel is **de mate van intensiteit** anders voor leerlingen die het moeilijk hebben.

De onderzoekers verwoorden dat als volgt:
'Wel kan het nodig zijn om een intensievere instructie voor specifieke lezersprofielen te voorzien.

*Dat kan door **de tijd waarin de instructie** gegeven wordt aan te passen, door de **intensiteit van de interventie** te verhogen of door de groep waaraan instructie gegeven wordt, kleiner te maken.*

*Verder kunnen ook aanpassingen aan het materiaal voorzien worden:
Zo kunnen zwakke technische lezers bijvoorbeeld baat hebben bij de ondersteuning van voorleessoftware.*

→ zie dyslexiebeleid

*Hoewel de verschillende lezersprofielen geen andere didactiek vereisen, kunnen wel specifieke accenten gelegd worden:
Zo is het bijvoorbeeld vooral bij leerlingen met een andere thuistaal dan de instructietaal van groot belang om in te zetten op woordenschat (uitbreiding).'* (FAQ, p. 92)

→ zie interactief lezen

LEERLIJNEN TAALKANJERS (ZIE BIJLAGE) VISIETEKST TAALKANJERS OPGEBOUWD ROND DE SLEUTELS:

FRANS

Sinds 2004 is Frans in Vlaanderen een verplicht leergebied in het vijfde en zesde leerjaar en mogen basisscholen vreemdetaalinitiatie aanbieden; met voorrang voor Frans. De Vlaamse Onderwijsraad publiceerde in 2008 Frans leren in de basisschool en wilde hiermee een bewustmakingsproces voor vreemdetalenonderwijs op gang helpen brengen.

De **eindtermen Frans** zijn van toepassing voor elke Nederlandstalige school. Ze gelden dus ook voor Nederlandstalige scholen in het tweetalige Brussels hoofdstedelijk gewest. Deze scholen kunnen, voorafgaand aan het **verplicht aanbod** vanaf het **vijfde** leerjaar.

Sinds 1 september 2010 werken scholen met **nieuwe eindtermen Frans**. Die zijn een grondige herformulering van de vorige eindtermen en weerspiegelen een hoger ambitieniveau.

Communicatieve vaardigheden (spreken, begrijpend luisteren, begrijpend lezen, mondelinge interactie en schrijven) werden belangrijker, met **schrijfvaardigheid in een ondersteunende functie**.

Er kwamen ook méér eindtermen Frans.

→ zie ET Frans

Het **Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen** toetste in 2017 voor de tweede keer de eindtermen uit het leergebied Frans in het basisonderwijs.

De peiling ging na of leerlingen op het einde van het basisonderwijs de eindtermen Frans voor lezen, spreken en luisteren bereiken.

Op die manier is het een belangrijk instrument voor kwaliteitscontrole op systeemniveau. De vorige peiling gebeurde in 2008.

De nieuwe peiling is echter geen herhalingspeiling:

De resultaten uit beide peilingen kunnen niet met elkaar vergeleken worden omdat de eindtermen te sterk veranderd zijn (zie 1.2).

De belangrijkste resultaten van de peiling 2017 zijn:

- 45% van de leerlingen behalen de eindtermen voor lezen;
- 69% van de leerlingen behalen de eindtermen voor luisteren;
- Uit de praktische proef spreken blijkt dat leerlingen durven spreken in het Frans, maar dat slechts een minderheid dit inhoudelijk en vormelijk correct doet.

Sinds het schooljaar (2017-2018) hebben scholen meer mogelijkheden om te werken rond talen:

- Voor talensensibilisering en -initiatie is de voorrang voor het Frans verdwenen. Scholen kiezen nu zelf met welke taal (Duits, Engels, Frans) ze starten.
- Met het formeel talenonderwijs kunnen scholen starten vanaf het derde leerjaar en dit niet enkel meer voor Frans, maar ook voor Engels en/of Duits.
- **Als voorwaarde geldt dat leerlingen voldoende het Nederlands moeten beheersen.**

Decretaal

VLAANDEREN, (ook rand-, taalgrens- en faciliteitengemeenten)					
		Talen-sensibilisering	Taalinitiatie Frans Engels, Duits	Formeel Frans	Formeel Duits, Engels
KS		Facultatief	Facultatief	Niet	Niet
LS	1-2	Facultatief	Facultatief	Niet	Niet
	3-4	Facultatief	Facultatief	Facultatief	Facultatief
	5-6	Facultatief	Facultatief (Engels, Duits)	Verplicht	Facultatief

38

→ zie bundel VLOR Talensensibilisering – taalinitiatie

Visie Katholiek Onderwijs Vlaanderen

VLAANDEREN, (ook rand-, taalgrens- en faciliteitengemeenten)					
		Talen-sensibilisering	Taalinitiatie Frans Engels, Duits	Formeel Frans	Formeel Duits, Engels
KS		Wenselijk	Facultatief	Niet	Niet
LS	1-2	Wenselijk	Facultatief	Niet	Niet
	3-4	Wenselijk	Wenselijk (Frans) Facultatief (Engels, Duits)	Niet wenselijk	Niet wenselijk
	5-6	Wenselijk	Facultatief (Engels, Duits)	Verplicht	Niet wenselijk

39

Vermits vrijwel alle communicatie via taal verloopt – m.a.w. taal een belangrijke motor is tot leren - willen we reeds **vanop jonge leeftijd** onze kinderen voldoende **communicatieve vaardigheden** bijbrengen, zodat ze zich onder meer correct leren uitdrukken, ...

Hierbij letten we op een mooie uitspraak, een juiste intonatie,...

Uiteraard komen ook het lezen, schrijven, luisteren, grammatica...aan bod.

Om dit te realiseren is een **kindgerichte, een ervaringsgerichte- en belevingsgerichte aanpak** noodzakelijk.

Immers, bij een succesvol taalverwervingsproces is de motivatie van de leerlingen de eerste voorwaarde en we moeten ook de spreekdurf bij onze leerlingen bevorderen. Het is noodzakelijk om de principes van goed taalvaardigheidsonderwijs ook toe te passen in de lessen Frans, met name:

Veilig klasklimaat

Een positief en veilig klasklimaat is een voorwaarde voor kinderen om zichzelf vrij te kunnen uitdrukken. De lesactiviteit weerspiegelt de interesses van de kinderen. De klasinrichting biedt kansen tot gedifferentieerd en interactief werken.

Betekenisvolle taken

De leraar zorgt voor betekenisvolle en motiverende taken die kinderen uitdagen: opdrachten die beneden hun taalniveau liggen zijn weinig bevorderend voor de taalgroei en de betrokkenheid terwijl werken boven het eigen taalniveau de motivatie in de hand werkt. Enkel opdrachten op het naaste ontwikkelingsniveau bieden kinderen de kans

zichzelf in taal te ontplooiën. De taken dienen steeds functioneel en realistisch te zijn en worden best aangeboden in authentieke contexten.

Gerichte ondersteuning

De kinderen groeien in hun taalvaardigheid wanneer ze geconfronteerd worden met een rijk en zinvol taalaanbod, hen voldoende ruimte geboden wordt voor eigen taalproductie en wanneer de leraar klaarstaat met taalstimulerende feedback.

De interactievaardigheden van de leerkracht zijn hiervoor van groot belang: geven van positieve feedback, aandacht schenken aan wat de leerlingen zeggen, succeservaringen laten opdoen, fouten mogen maken... Dit bevordert eveneens het welbevinden van de leerlingen.

Een taal beheersen steunt op een continu opgebouwde reeks vaardigheden. Kennis alleen is niet voldoende: hetgeen de leerlingen kennen, moeten ze ook kunnen gebruiken.

We stimuleren de nodige durf om tot een **effectief gebruik** te komen.

Om dit te bereiken bouwen we de lessen Frans in een prettige, vertrouwenwekkende en positieve sfeer op en in een veilige leeromgeving

Verwachtingen secundair onderwijs

Uiteraard moeten onze leerlingen rijp gemaakt worden voor het secundair onderwijs, ook op vlak van de taal Frans.

Alle kinderen op onze school moeten de vooropgestelde eindtermen Frans kunnen realiseren.

Maar onze kinderen verschillen grondig van elkaar, zowel bij de aanvang als bij het verder verloop van hun ontwikkeling.

Daarom is het uitermate belangrijk dat wij onze kinderen op een gepaste manier begeleiden.

De aansluiting van basisonderwijs op secundair onderwijs voor Frans is voor veel scholen niet duidelijk.

Het is opvallend dat scholen nog vaak ondersteuning aan de pedagogische begeleiding vragen voor Frans in het kader van de baso-werking.

Er spelen soms andere verwachtingen bij ouders en scholen secundair onderwijs, ondanks het feit dat de huidige eindtermen zeer goed op elkaar aansluiten.

Uit het onderzoek van de onderwijsinspectie blijkt dat basisscholen hierdoor soms te veel aandacht besteden aan grammatica- en spellingsonderricht zonder communicatieve contexten.

Daarom hospiteren onze leerkrachten bij lessen Frans in de Middenschool en omgekeerd.

→ zie ppt Frans De brug tussen basisonderwijs en secundair onderwijs

→ zie jaarplanning BEAUFORT + SO

